23/06/2024

Το Αποστολικό Ανάγνωσμα της Κυριακής της Πεντηκοστής

/ Ορθόδοξες Προβολές

Κυριακή της Πεντηκοστής, Αποστολικό Ανάγνωσμα: Πράξεις των Αποστόλων β’ 1-11 (23-06-2024)

Πρωτότυπο Κείμενο

Ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς ἦσαν ἅπαντες οἱ ἀπόστολοι ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ τὸ αὐτό. Καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας καὶ ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν οἶκον οὗ ἦσαν καθήμενοι· καὶ ὤφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός, καὶ ἐκάθισεν ἐφ΄ ἕνα ἕκαστον αὐτῶν, καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες πνεύματος ἁγίου, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἑτέραις γλώσσαις καθὼς τὸ πνεῦμα ἐδίδου ἀποφθέγγεσθαι αὐτοῖς. Ἦσαν δὲ ἐν Ἰερουσαλὴμ κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι, ἄνδρες εὐλαβεῖς ἀπὸ παντὸς ἔθνους τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανόν· γενομένης δὲ τῆς φωνῆς ταύτης συνῆλθεν τὸ πλῆθος καὶ συνεχύθη, ὅτι ἤκουον εἷς ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ λαλούντων αὐτῶν. Ἐξίσταντο δὲ καὶ ἐθαύμαζον λέγοντες πρὸς ἀλλήλους, Οὐχ ἰδοὺ ἅπαντες οὗτοί εἰσιν οἱ λαλοῦντες Γαλιλαῖοι; καὶ πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἡμῶν ἐν ᾗ ἐγεννήθημεν; Πάρθοι καὶ Μῆδοι καὶ Ἐλαμῖται, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν Μεσοποταμίαν, Ἰουδαίαν τε καὶ

Καππαδοκίαν, Πόντον καὶ τὴν Ἀσίαν, Φρυγίαν τε καὶ Παμφυλίαν, Αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην, καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες Ῥωμαῖοι, Ἰουδαῖοί τε καὶ προσήλυτοι, Κρῆτες καὶ Ἄραβες, ἀκούομεν λαλούντων αὐτῶν ταῖς ἡμετέραις γλώσσαις τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ.

Νεοελληνική Απόδοση

Όταν έφτασε η ημέρα της Πεντηκοστής, ήταν όλοι μαζί συγκεντρωμένοι με ομοψυχία στο ίδιο μέρος. Ξαφνικά ήρθε από τον ουρανό μια βουή σαν να φυσούσε δυνατός άνεμος, και γέμισε όλο το σπίτι όπου έμεναν. Τότε τους παρουσιάστηκαν γλώσσες σαν φλόγες φωτιάς, που μοιράστηκαν και κάθισαν από μία στον καθένα απ΄ αυτούς. Όλοι τότε πλημμύρισαν από Πνεύμα Άγιο και άρχισαν να μιλούν σε άλλες γλώσσες, ανάλογα με την ικανότητα που τους έδινε το Άγιο Πνεύμα. Στην Ιερουσαλήμ βρίσκονταν τότε ευσεβείς Ιουδαίοι από όλα τα μέρη του κόσμου. Όταν ακούστηκε αυτή η βουή, συγκεντρώθηκε πλήθος απ΄ αυτούς και ήταν κατάπληκτοι, γιατί ο καθένας τους άκουγε τους αποστόλους να μιλάνε στη δική του γλώσσα. Έμεναν όλοι εκστατικοί και με απορία έλεγαν μεταξύ τους: «Μα αυτοί όλοι που μιλάνε δεν είναι Γαλιλαίοι; Πώς, λοιπόν, εμείς τους ακούμε να μιλάνε στη δική μας μητρική γλώσσα; Πάρθοι, Μήδοι και Ελαμίτες, κάτοικοι της Μεσοποταμίας, της Ιουδαίας και της Καππαδοκίας, του Πόντου και της Ασίας, της Φρυγίας και της Παμφυλίας, της Αιγύπτου, και από τα μέρη της λιβυκής Κυρήνης, Ρωμαίοι που είναι εγκατεστημένοι εδώ, Κρητικοί και Άραβες, όλοι εμείς, είτε ιουδαϊκής καταγωγής είτε προσήλυτοι, τους ακούμε να μιλούν στις γλώσσες μας για τα θαυμαστά έργα του Θεού».

Η Πεντηκοστή

Ο Ιησούς Χριστός μετά την Ανάστασή του, για σαράντα μέρες εμφανιζόταν στους μαθητές του για να τους ενθαρρύνει και να πειστούν πέραν πάσης αμφιβολίας ότι είναι ο ίδιος ο Κύριος και Διδάσκαλός τους, ο οποίος έπαθε, τάθηκε και αναστήθηκε. Η προτροπή του αναστημένου Κυρίου προς τους μαθητές του ήταν: «από Ιεροσολύμων μη χωρίζεσθαι», να παραμείνουν δηλαδή στην Αγία Πόλη και εκεί να περιμένουν «την επαγγελία του Πατρός» (Πραξ. 1,4). Αυτή την υπόσχεση ο Ιησούς Χριστός την επανέλαβε και λίγο πριν την Ανάληψή του: «και ιδού εγώ αποστέλλω την επαγγελίαν του πατρός μου εφ΄ υμάς• υμείς δε καθίσατε εν τη πόλει Ιερουσαλήμ έως ου ενδύσησθε δύναμιν εξ΄ ύψους» (Λουκ.24,49).

Η επαγγελία αυτή του Ιησού Χριστού πραγματοποιήθηκε πενήντα ημέρες μετά την Ανάσταση και δέκα ημέρες μετά από την Ανάληψή Του στους ουρανούς. Έτσι, την ημέρα αυτή εορτάζουμε την εορτή της Πεντηκοστής, κατά την οποία τιμούμε την

Αγία Τριάδα, ενώ την επόμενη ημέρα τιμούμε ξεχωριστά το Άγιο Πνεύμα. Η εορτή, λοιπόν, της Πεντηκοστής, εορτή της Αγίας Τριάδος, είναι η τελευταία επι γης πράξη της θείας Οικονομίας και η τελευταία εορτή του κύκλου του Πεντηκοσταρίου. Σημειώνεται χαρακτηριστικά στην υμνογραφία της ημέρας: «Την μεθέορτον πιστοί και τελευταίαν εορτήν εορτάσωμεν φαιδρώς, αύτη εστί Πεντηκοστή, επαγγελίας συμπλήρωσις και προθεσμία...» (Κάθισμα όρθρου εορτής).

Οι Απόστολοι υπακούοντας στην προτροπή του Κυρίου, παρέμεναν στα Ιεροσόλυμα και περίμεναν την εκπλήρωση της υπόσχεσής Του, η οποία πραγματοποιείται κατά την ημέρα της ιουδαϊκής Πεντηκοστής. Η Πεντηκοστή μια από τις τρεις μεγαλύτερες εορτές των Ιουδαίων, ήταν η εορτή της ευχαριστίας και των απαρχών, δηλαδή της προσφοράς στο Θεό από τους νέους καρπούς. Εορταζόταν πενήντα μέρες από το ιουδαϊκό Πάσχα και αποτελούσε την ανάμνηση της σύναψης της διαθήκης ανάμεσα στο Θεό και τον Ισραήλ στο Σινά. Η παράδοση των Ιουδαίων αναφέρει ότι ο νόμος δόθηκε πενήντα μέρες μετά την αναχώρησή τους από την Αίγυπτο. Έτσι πενήντα μέρες μετά την έξοδο των Ισραηλιτών από τη δουλεία της Αιγύπτου δόθηκε ο νόμος και πενήντα μέρες μετά την Ανάσταση του Κυρίου πραγματοποιείται η κάθοδος του Αγίου Πνεύματος.

Την ημέρα αυτή λοιπόν όλοι οι Απόστολοι βρίσκονταν συγκεντρωμένοι «ομοθυμαδόν επί το αυτό». Βρίσκονταν δηλαδή συγκεντρωμένοι με ενότητα και ομοψυχία για την κοινή προσευχή στο υπερώο, όπου άλλοτε πραγματοποιήθηκε και ο Μυστικός Δείπνος. Ξαφνικά και απροσδόκητα ακούστηκε από τον ουρανό μια φοβερή βοή, που έμοιαζε με δυνατό άνεμο και γέμισε όλο το σπίτι, στο οποίο διέμεναν οι μαθητές. Η αίσθηση αυτή καταδεικνύει τον υπερφυσικό χαρακτήρα του φαινομένου. Η παρομοίωση του ήχου με την πνοή δηλώνει την ενέργεια του Αγίου Πνεύματος, όπως και ο ίδιος ο Ιησούς Χριστός το σημειώνει στο διάλογό του με το Νικόδημο: «το πνεύμα όπου θέλει πνεί, και την φωνήν αυτού ακούεις, αλλ΄ ουκ οίδας πόθεν έρχεται και που υπάγει...» (Ιωαν. 3,8). Η οικία γεμάτη από την πνοή του Αγίου Πνεύματος «καθάπερ κολυμβήθρα γέγονεν ύδατος», όπως λεει χαρακτηριστικά ο ιερός Χρυσόστομος. Γίνεται η κολυμβήθρα, ώστε να πραγματοποιηθεί η βάπτιση των μαθητών «εν Πνεύματι», όπως τους το υποσχέθηκε ο ίδιος ο Ιησούς Χριστός: «υμείς δε βαπτισθήσεσθε εν Πνεύματι Αγίω ου μετά πολλάς ταύτας ημέρας» (Πραξ.1,5).

Μετά τη βοή εμφανίζονται οι πύρινες γλώσσες, οι οποίες κάθονται σε κάθε Απόστολο χωριστά. Η φωτιά συμβολίζει το Άγιο Πνεύμα, ενώ η διανομή των πυρίνων γλωσσών δηλώνει τη δωρεά, τον πλούτο και τα χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος. Η επιλογή του χαρακτηρισμού «πύρινες γλώσσες» λαμβάνει και μια άλλη διάσταση που αφορά στο κήρυγμα των Αποστόλων. Οι Απόστολοι δέχονται ο

καθένας χωριστά τη δωρεά και τη χάρη του Αγίου Πνεύματος με τη μορφή των «πυρίνων γλωσσών», γιατί με τη σωματική τους γλώσσα επρόκειτο να κηρύξουν και να διαδώσουν σε όλο τον κόσμο το μήνυμα του ευαγγελίου. Εξάλλου η χρήση του όρου «πυρ» συναντάται πολύ συχνά στην Αγία Γραφή και δηλώνει την παρουσία και ενέργεια του Θεού. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της «φλεγομένης» και μη «καιομένης» βάτου, την οποία αντίκρισε ο Μωυσής, ανεβαίνοντας στο όρος Σινά.

Οι μαθητές του Ιησού Χριστού έλαβαν για πρώτη φορά το Άγιο Πνεύμα, όταν συνάντησαν τον αναστημένο Διδάσκαλο: «και τούτο ειπών ενεφύσησε και λέγει αυτοίς, λάβετε Πνεύμα Άγιον, αν τινών αφήτε τας αμαρτίας, αφίενται αυτοίς, αν τινών κρατήτε κεκράτηνται» (Ιωαν.20,22-23). Ωστόσο η μετοχή αυτή αποτελούσε την πρόγευση της επιφοίτησης του Αγίου Πνεύματος, που επρόκειτο να γίνει κατά την ημέρα της Πεντηκοστής. Οι μαθητές λοιπόν κατά την Πεντηκοστή «επλήσθησαν Πνεύματος Αγίου», δέχτηκαν άφθονη την έκχυση του Αγίου Πνεύματος, το ίδιο το Άγιο Πνεύμα ενοικεί σ΄ αυτούς και λαμβάνουν όλο τον πλούτο των χαρισμάτων. Αυτή η πλημμύρα της χάρης του Αγίου Πνεύματος γίνεται αμέσως εμφανής αφού «ήρξαντο λαλείν ετέραις γλώσσαις», άρχισαν δηλαδή να μιλούν ξένες γλώσσες, τι οποίες μέχρι τότε δεν γνώριζαν. Έτσι εκπληρώνεται ακόμα μια υπόσχεση του Ιησού Χριστού προς αυτούς λίγο πριν την Ανάληψή Του «γλώσσαις λαλήσουσι καιναίς» (Μαρκ. 16,17). Η γλωσσολαλιά ήταν ένα υπερφυσικό γεγονός και αποτελούσε χάρισμα του Αγίου Πνεύματος. Το Άγιο Πνεύμα είναι εκείνο που δίνει στους Αποστόλους την ικανότητα να χρησιμοποιούν ξένες γλώσσες, που ποτέ δεν είχαν μάθει «καθώς το Πνεύμα εδίδου αυτοίς αποφθέγγεσθαι». Εξάλλου με το χάρισμα αυτό γίνεται μία αποκατάσταση της ενότητας του κόσμου, η οποία είχε διασπαστεί κατά την κατασκευή του πύργου της Βαβέλ με τη σύγχυση των γλωσσών (Γεν. 11,1-9). Τότε η ποικιλία των γλωσσών υπήρξε αιτία διαμάχης και χωρισμού, τώρα το χάρισμα της γλωσσολαλιάς γίνεται πηγή ενότητας, ενώ ταυτόχρονα δίδει την οικουμενική διάσταση του κηρύγματος των Αποστόλων και του έργου της Εκκλησίας γενικότερα. Άλλωστε αυτό ψάλλουμε και στο κοντάκιο της ημέρας: «ότε καταβάς τάς γλώσσας συνέχεε, διεμέριζεν έθνη ο Ύψιστος· ότε του πυρός τας γλώσσας διένειμεν, εις ενότητα πάντας εκάλεσε, και συμφώνως δοξάζομεν το πανάγιον Πνεύμα».

Η εορτή της ιουδαϊκής Πεντηκοστής προσείλκυε στα Ιεροσόλυμα πλήθη Ιουδαίων από όλα τα μέρη του κόσμου, που συγκεντρώνονταν στην Αγία Πόλη για να προσκυνήσουν. Κατά την ημέρα της επιφοίτησης, λοιπόν, του Αγίου Πνεύματος ο ήχος που προερχόταν από τον ουρανό, φαίνεται ότι δεν ακούστηκε μόνο εντός της οικίας, στην οποία βρίσκονταν οι μαθητές, αλλά και εκτός αυτής. Το γεγονός αυτό

προξενεί απορία στα πλήθη και έτσι πολλοί άνθρωποι συγκεντρώνονται έξω από το υπερώο, όπου με έκπληξη ακούν τους Αποστόλους να μιλούν στη δική τους ο καθένας γλώσσα. Η έκπληξή τους μετατρέπεται σε θαυμασμό και απορία γιατί οι ασήμαντοι ψαράδες της Γαλιλαίας, χωρίς κάποια ιδιαίτερη παιδεία, μπορούν να μιλούν σε διάφορες γλώσσες. Το συγκεντρωμένο πλήθος ακούει τους Αποστόλους να διαλαλούν τα «μεγαλεία του Θεού», τα θαυμαστά δηλαδή γεγονότα της θείας Οικονομίας στη μητρική τους γλώσσα. Η ενανθρώπηση του Υιού του Θεού, το Πάθος, ο Σταυρός, η ένδοξη Ανάσταση, η Ανάληψη και η επιφοίτηση του Αγίου Πνεύματος, αποτελούσαν τα μεγάλα γεγονότα της θείας Οικονομίας, τα οποία οι Απόστολοι διακήρυτταν στους Ιουδαίους, φωτισμένοι και εμπνεόμενοι από το Άγιο Πνεύμα που προ ολίγου είχαν λάβει.

Βέβαια το Άγιο Πνεύμα ήταν πάντοτε παρόν, μαζί με τα άλλα δύο Πρόσωπα της Αγίας Τριάδος. Το Άγιο Πνεύμα ήταν παρόν κατά τη δημιουργία του κόσμου και σε όλα τα μετέπειτα γεγονότα της θείας Οικονομίας. «Και πνεύμα Θεού επεφέρετο επάνω του ύδατος» (Γεν.2,1), το Άγιο Πνεύμα δηλαδή κατά τη δημιουργία επιφερόταν πάνω στα ασχημάτιστα νερά. Η ενανθρώπηση του Υιού και Λόγου του Θεού έγινε με τη συνέργεια του Αγίου Πνεύματος: «Πνεύμα Άγιον επελεύσεται επί σε και δύναμις υψίστου επισκιάσει σοι» (Λουκ.1:35), είναι το μήνυμα του αρχαγγέλου Γαβριήλ προ την Θεοτόκο. «Το γαρ εν αυτή γεννηθέν εκ Πνεύματος εστίν Αγίου» (Ματθ.1,20) διαβεβαιώνει αργότερα ο άγγελος Κυρίου τον Ιωσήφ. Το Άγιο Πνεύμα, παρίσταται στη Βάπτιση του Κυρίου για να επιβεβαιώσει τη μεσσιανική Του ιδιότητα (Ματθ.3, 16-17) και κατόπιν θα γίνει ο συνεχιστής του έργου Του: «όταν έλθη εκείνος, το Πνεύμα της αληθείας, οδηγήσει υμάς εις πάσαν την αλήθειαν» (Ιωαν.16,13).

Από την ημέρα της Πεντηκοστής και εξής η παρουσία του Αγίου Πνεύματος μέσα στην Εκκλησία είναι διαρκής και ακατάλυτη. Η Εκκλησία είναι το Σώμα του Κυρίου και ο ίδιος η κεφαλή αυτού του Σώματος, ενώ το Άγιο Πνεύμα είναι εκείνο που εμψυχώνει, ενδυναμώνει και καθοδηγεί αυτό το Σώμα. Η παρουσία του Αγίου Πνεύματος εκδηλώνεται με πολλούς τρόπους, με «διαιρέσεις χαρισμάτων», με «διαιρέσεις διακονιών», με «διαιρέσεις ενεργημάτων» (Α’Κορ.12,4-6). Οι καρποί του Αγίου Πνεύματος είναι η αγάπη, η χαρά, η ειρήνη, η μακροθυμία, η καλοσύνη, η αγαθότητα, η πίστη, η πραότητα, η εγκράτεια (Γαλ.5,22-23). Κάθε αγαθό και δωρεά που δίνεται στους ανθρώπους είναι καρπός του Αγίου Πνεύματος. Το Άγιο Πνεύμα μοιράζει χαρίσματα στους πιστούς και έτσι σε άλλον «δίδοται λόγος σοφίας, άλλω δε λόγος γνώσεως κατά το αυτό Πνεύμα, ετέρω δε πίστις εν τω αυτώ Πνεύματι, άλλω δε χαρίσματα ιαμάτων εν τω αυτώ Πνεύματι, άλλω δε ενεργήματα δυνάμεων, άλλω δε προφητεία, άλλω δε διακρίσεις πνευμάτων, ετέρω δε γένη γλωσσών, άλλω δε ερμηνεία γλωσσών. Πάντα δε ταύτα ενεργεί το εν και

το αυτό Πνεύμα, διαιρούν ιδία εκάστω καθώς βούλεται» (Α'Κορ.12,8-11). Σε ότι αφορά την οργάνωση και διοίκηση της Εκκλησίας το «Πνεύμα το Άγιον έθετο επισκόπους ποιμαίνειν την Εκκλησίαν του Κυρίου και Θεού, ην περιποιήσατο δια του ιδίου αίματος» (Πραξ.20:28). Επιπλέον «έδωκε τους μεν αποστόλους, τους δε προφήτας, τους δε ευαγγελιστάς, τους δε ποιμένας και διδασκάλους, προς καταρτισμόν των αγίων εις έργον διακονίας, εις οικοδομήν του σώματος του Χριστού» (Εφ. 4:11-12). Η κάθε διακονία μέσα στην Εκκλησία είναι έργο του Αγίου Πνεύματος.

Όπως ψάλλουμε και στη σχετική υμνογραφία της ημέρας, το Άγιο Πνεύμα «όλον συγκροτεί τον θεσμόν της Εκκλησίας». Το Άγιο Πνεύμα φώτισε τους Αποστόλους στο έργο της διάδοσης του ευαγγελίου, ενδυνάμωσε τους μάρτυρες, καθοδήγησε τους επισκόπους στην ερμηνεία των Γραφών και στην ορθή διατύπωση των δογμάτων, φώτισε τους όσιους και ασκητές. Το Άγιο Πνεύμα ενεργεί τη χάρη των μυστηρίων της Εκκλησίας, αναδεικνύει τους ποιμένες της και χαρίζει τις άκτιστες ενέργειές του, ώστε όλοι οι άνθρωποι να γίνουν μέτοχοι της σωτηρίας. Το Άγιο Πνεύμα δεν ενοικεί μόνο στο σώμα της Εκκλησίας, αλλά και σε κάθε πιστό χωριστά. Όλοι κατά την ώρα του βαπτίσματος και της χρίσης με άγιο Μύρο, λαμβάνουμε τη σφραγίδα της δωρεάς του Αγίου Πνεύματος. Όπως λέγει χαρακτηριστικά ο απόστολος Παύλος «ναός Θεού εστέ και το Πνεύμα του Θεού οικεί εν υμίν» (Α΄Κορ.3,16). Αν κάποιος δεν έχει μέσα του το Άγιο Πνεύμα, αυτός δεν ανήκει στο σώμα της Εκκλησίας (Ρωμ.8,9).

Το Άγιο Πνεύμα θα παραμένει μέσα στην Εκκλησία «εις τον αιώνα», όπως ο ίδιος ο Ιησούς Χριστός το υποσχέθηκε στους μαθητές του: «και εγώ ερωτήσω τον πατέρα και άλλον παράκλητον δώσει υμίν, ίνα μείνη μεθ΄ υμών εις τον αιώνα» (Ιωαν.14,16). Το Άγιο Πνεύμα είναι κατά τα λόγια της θείας λειτουργίας «το της αληθείας Πνεύμα, το της υιοθεσίας χάρισμα, ο αραβών της μελλούσης κληρονομίας, η απαρχή των αιωνίων αγαθών, η ζωοποιός δύναμις, η πηγή του αγιασμού». Ό,τι γίνεται μέσα στην Εκκλησία, γίνεται με τη χάρη του Αγίου Πνεύματος. «Το Άγιο Πνεύμα, που εκπορεύεται από τον Πατέρα και πέμπεται στον κόσμο από τον Υιό, σαν η ψυχή στον άνθρωπο, είναι η ψυχή και η ζωή της Εκκλησίας, η πηγή της αγιωσύνης, η παρουσία του Θεού μέσα στην Εκκλησία κι απάνω από τον κόσμο…» (Μητρ. Κοζάνης Διονυσίου Ψαριανού «Ο Λόγος του Θεού» Τομ. Β΄σελ.640). Ο ύμνος της Πεντηκοστής, που είναι η προσευχή προς το Άγιο Πνεύμα και με αυτόν αρχίζει κάθε ιερή ακολουθία περικλείει όλο το νόημα, τη σημασία και τη σωστική ενέργεια του Αγίου Πνεύματος μέσα στο σώμα της Εκκλησίας: «Βασιλεύ ουράνιε, Παράκλητε, το Πνεύμα της αληθείας ο πανταχού παρών και τα πάντα πληρών ο θησαυρός των αγαθών και ζωής χορηγός• ελθέ και σκήνωσον εν ημίν και καθάρισον ημάς από πάσης κηλίδος και σώσον αγαθέ τας

ψυχάς ημών». Αμήν.